

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor rozprawy: **mgr Justyna Majchrowska**

Promotor rozprawy: **dr hab. Grażyna Filip, prof. UR**

Temat rozprawy: **Analiza strukturalno-językowa wybranych portali internetowych. Studium porównawcze**

W pracy pt. *Analiza strukturalno-językowa wybranych portali internetowych. Studium porównawcze* przedmiotem mojej refleksji czynię trzy wybrane polskie portale internetowe (określając je zamiennie wortalami, serwisami lub stronami). Są to wortale: Pudelek.pl, PCLab.pl i Gotujmy.pl, interesujące zarówno pod względem strukturalnym, jak i językowym. Prezentacja wymienionych stron internetowych, prowadzonych przez różnych wydawców, umożliwia interesujące badania porównawcze.

Serwisy internetowe jako pozornie nowe sposoby przedstawiania faktów i komunikowania międzyludzkiego, czerpią z istniejących form przekazywania treści, szczególnie z gatunków prasowych. Zestawienie tych trzech odmiennych tematycznie, kolorystycznie, strukturalnie, gatunkowo, a także językowo portali internetowych, pozwala zauważyć ich podobieństwo głównie w strukturze wewnątrz wortalu oraz stylu i języku użytkowników/odbiorców-współtwórców. Gatunki wewnątrz portali internetowych czerpią ze znanych kanałów komunikowania (szczególnie prasy), a poprzez szablonowość, konstytuują własne sposoby przekazywania treści i komunikowania się na stronie. Celem prowadzonej analizy w ramach niniejszej rozprawy doktorskiej jest strukturalno-językowe porównanie poszczególnych portali internetowych. Wskazanie wymienionych determinant poddanych refleksji serwisów internetowych oraz gatunków wypowiedzi znajdujących się wewnątrz nich, stanowi podstawę prowadzonej analizy.

Zastanawiam się nad statusem gatunków wypowiedzi przeniesionych z innych przestrzeni komunikacyjnych oraz wpływem technologii, która modyfikuje je w różnym stopniu. Rozpatruję pozycję nadawcy i odbiorcy – ich sposoby autoprezentacji, aktu komunikacyjnego w dyskursie internetowym, zwracając uwagę na naprzemienną ich występowania. Analizuje sposoby porozumiewania się interlokutorów w celu wyróżnienia wyznaczników stylistyczno-językowych.

Niniejsza dysertacja składa się z siedmiu rozdziałów. Trzy początkowe rozdziały to wprowadzenie teoretyczno-metodologiczne, a cztery kolejne stanowią dział badawczy. Rozdział pierwszy obejmuje charakterystykę internetu. Przedstawiam w nim jego pierwotne funkcje, odnoszę się do początkowych środków komunikowania międzyludzkiego, m.in. ery sygnałów i znaków, pisma, druku, telekomunikacji, komputera i telekomputera. Zauważam, że internet jest wciąż ewoluującym wariantem porozumiewania, który przyjmując nowe ramy, nadal czerpie z prymarnych form komunikacyjnych. Odwołanie do pojęcia *pamięci komputerowej* Jaya Davida Boltera i *oralności wtórnej* Waltera Onga, stanowią tego potwierdzenie. Odniesienie do spostrzeżeń Eugeniusza Wilka, który *oralność wtórną* traktuje jako rozszerzenie piśmienności, pozwala w ramach prowadzonej analizy zauważyć, że internet (w tym portale internetowe), są gatunkami wypowiedzi, będącymi wariacjami dotychczasowych form komunikowania międzyludzkiego.

Rozdział drugi: *Specyfika komunikacji internetowej*, rozpoczynam od przedstawienia komunikacji międzyludzkiej. Opisuję podstawowe struktury komunikacji językowej oraz komunikowania masowego, które stanowią istotny element w zrozumieniu przeobrażeń w internetowych sposobach komunikowania. Schemat komunikacji marketingowej (uczestnicy komunikacji, komunikat, kanał, szumy, sprzężenie zwrotne, kontekst komunikacyjny) odtwarza porozumiewanie w portalach internetowych. Za przyczynę modyfikacji komunikowania w przestrzeni wirtualnej, można uznać technologię (komputer, sieć), która wykształciła nowy typ porozumiewania – komunikację zapośredniczoną komputerowo (CMC), korzystającą z różnych typów konwersacji. Uwagę zwraca tu dialogowy, interaktywny i hipertekstowy charakter medium. W odniesieniu *stricte* do mediów tradycyjnych jest to: decentralizacja i sterowanie, przepustowość, interakcyjność, elastyczność formy, treści i sposobu wykorzystania.

Kontekst komunikacyjny – głównie dyskurs medialny i dyskurs internetowy, stanowi istotny czynnik w ramach prowadzonej analizy strukturalno-językowej portali internetowych, co potwierdzam, powołując się na spostrzeżenia Sebastiana Przybyszewskiego.

W trzecim rozdziale: *Współczesna genologia językoznawcza i pole gatunkowe portali internetowych*, odnoszę się do podstawowych założeń genologicznej perspektywy badawczej. Odwołanie do genezy genologii lingwistycznej, w tym teorii aktów mowy w ujęciu Anny Wierzbickiej, Johna Austina, Johna Searle'a oraz teorii

implikatur konwersacyjnych Paula Grice'a, stanowi wprowadzenie do pojęcia genologicznej analizy tekstu Marii Wojtak.

Koncepcja ta, wyrosła z ustaleń Michaiła Bachtina i Stefanii Skwarczyńskiej, widnieje jako punkt wyjścia w niniejszej rozprawie doktorskiej. Z czterech wyznaczonych przez Marię Wojtak aspektów (strukturalny, stylistyczny, poznawczy i pragmatyczny), w ramach badania skupiam się na dwóch najbardziej wyrazistych, tj. komponencie strukturalnym i językowym. Aspekt poznawczo-pragmatyczny traktuję jako element uzupełniający w ramach wiodącej analizy. W celu ustalenia tożsamości gatunkowej odnoszę się także do wzorca kanonicznego, alternacyjnego i adaptacyjnego. Przedstawioną metodę badawczą wzbogacam terminologią z dziedzin pokrewnych, np. stylistyki językoznawczej, medioznawstwa, teorii komunikacji, lingwistycznej teorii tekstu oraz elementami projektu cyberkulturoznawstwa. Na potrzeby prowadzonych badań przedstawiam rozumienie pojęcia gatunku internetowego, który rozumiem jako szereg monomedialny, funkcjonujący w jednym urządzeniu komunikacyjnym, którego poszczególne składniki wzajemnie się warunkują, a kluczowe znaczenie przypisuje się czynnikom technicznym.

Podstawę materiałową stanowią portale internetowe – prymarny gatunek internetowy, stąd w kolejnych częściach precyzuję również jego definicję. Wortal jest zatem heterogenicznym gatunkiem internetowym, który uznaję za gatunek w formie kolekcji.

Portal internetowy jest gatunkiem internetowym, na który składa się wyrazista i komunikacyjnie nośna rama tekstowa (tytuł, podtytuł). Posiada spis treści w postaci zapowiedzi ze strony startowej. Charakteryzuje się kompozycją sylwiczną (*layout* składa się z głównej kolumny oraz pobocznych).

Dwa kolejne rozdziały – czwarty i piąty, dotyczą wykładników strukturalnych, natomiast szósty i siódmy aspektu stylistycznego. *Wykładniki strukturalne znamionujące podobieństwo gatunkowe portali internetowych o odmiennej tematyce* to rozdział, w którym zwracam uwagę na pochodzenie nazw analizowanych portali, nawiązują wprost do przedstawianych treści. PCLab.pl to portal dotyczący zagadnień informatyczno-technologicznych, Pudelek.pl – rozrywkowych, a Gotujmy.pl – kulinarnych. Opis stron w wyszukiwarkach internetowych jest kolejnym elementem autoprezentacji poddanych analizie stron. Zwieńczeniem jest kolorystyka oraz tematyka każdego z nich, które współwystępują. Kolor bowiem identyfikuje tematykę portali

internetowych w sposób szczególny (róż – portale rozrywkowe/plotkarskie, zielony/biały – wortale kulinarne).

W piątym rozdziale nazwanym *Gatunkowość wewnątrz portalu internetowego*, przedstawiam gatunki wypowiedzi, znajdujące się analizowanej przestrzeni komunikacyjnej. Różnorodność tematyczna poddanych refleksji wortali, determinuje struktury gatunkowe znajdujące się w ich wnętrzu. Wątki tematyczne prezentowane w portalach internetowych są zamknięte w schematycznych strukturach – *netlogach*, składających się z *tekstów-matek* i *tekstów-opinii*. W analizowanych serwisach *tekstami-matkami* są gatunki pozainternetowe (zapowiedź, wiadomość, sylwetka), internetowe (forum, blog) oraz użytkowe (porada, przepis kulinarny), a *tekstami-opiniami* komentarze użytkowników sieci (akty mowy). Trzecim, stałym elementem *netlogu* jest materiał ilustrujący (zdjęcie, video).

Rozdział szósty: *Uczestnicy netlogu i ich strategie konwersacyjne*, dotyczy delimitacji tekstu (tytuł i lid) w odniesieniu do strategii i antystrategii konwersacyjnych. Szczególną uwagę zwracam też na identyfikatory nadawców i odbiorców portali internetowych oraz leksykę, ujawniającą każdego z nich. W tej części zauważam, że nadawcy (profesjoniści i nieprofesjoniści), dodający treści na strony internetowe wykazują mniejszą kreatywność i oryginalność niż odbiorcy-współtwórcy.

W ostatnim rozdziale – siódmym: *Język i styl komunikowania się na portalach internetowych*, staram się przybliżyć wyróżniki stylu i języka zarówno nadawców, jak i odbiorców, którzy komunikują się w poszczególnych portalach internetowych. Wskazuję na zasadzie opozycji podobieństwa i różnic w sposobie komunikowania się interlokutorów. Zwracam uwagę na potoczność jako stylu wiodącego w każdym z analizowanych wortali. Przytaczam, powołując się na reprezentatywne przykłady, wykładniki ekspresywności w wypowiedziach nadawców portali internetowych. Zauważam ekspresywny potencjał czasowników, rzeczowników, epitetów, a także konstrukcji słowotwórczych, frazeologizmów oraz funkcji znaków graficznych. W języku odbiorców-współtwórców skupiam się na sposobach kreatywności, które świadczą o potoczności wypowiedzi. Podstawa materiałowa pozwala wyznaczyć leksykę, frazeologizmy, porównania, graficzne formy wyrażania emocji oraz wulgaryzację z różnymi jej odmianami (kamuflowana wulgaryzacja).

Niniejsza rozprawa doktorska stanowi fragment dyskursu internetowego, będącego istotnym elementem współczesnego języka polskiego. Polszczyzna XXI wieku

jest pod wpływem mody językowej, zapożyczeń obcojęzycznych i innych stylów funkcjonalnych, szczególnie odmiany potocznej.

04.02.2019r., Justyna Majchrowska